

Perlekurser for lærerstuderende giver pote:

**”Nu forstår jeg endelig dansk,
og nu ved jeg, at jeg *skal* undervise i dansk!”**

Af Monica C. Madsen

Et intensivt sprogbad på fem dage, hvor lærerstuderende fra hele Norden lærer et af de øvrige skandinaviske landes sprog og kultur at kende – og dermed får unik inspiration til, hvordan de kan undervise i nabosprog på spændende måder. Det er formålet med Perlekurserne, som 200 lærerstuderende fra hele Norden hvert år deltager i, og som er arrangeret af De Nordiske Perler, et netværk af skandinaviske kulturcentre, med støtte fra Nordisk Ministerråd.

- På de her fem dage har jeg opdaget, hvilken skat det danske sprog faktisk gemmer på, forklarer lærerstuderende Mia Johansson fra Göteborgs Universitet, der netop har været på Perlekursus på Schæffergården ved København, sammen med 80 andre lærerstuderende fra Sverige, Norge og Island. I løbet af ugen har hun og de øvrige studerende deltageret i et af de 10-12 Perlekurser, der kombinerer workshops i nabosprogsdidaktik med foredrag ved markante forfattere, kritikere og samfundsdebattører, som giver indblik i dansk sprog, kultur og samfund – en cocktail, der i følge de kommende læreres evalueringer i høj grad formår at vække deres motivation for at arbejde med nabosprog.

Lærerstuderende Mia Johansson. Foto: Monica C. Madsen

En øjenåbner

Det gælder også Mia Johansson – på spørgsmålet om, hvad det særlige er ved at være på Perlekursus i et naboland, fremfor at følge et fem dages-kursus derhjemme, falder hendes svar prompte:

- Det er virkelig en øjenåbner at komme væk fra de vante rammer og være omgivet

af det nabosprog, du skal lære, døgnet rundt! Det er en helt unik måde at lære et sprog at kende på, for dels skal der ikke så meget til, før du faktisk forstår meget mere, end du troede var mulig, og dels får du på få dage en meget større sproglig bevidsthed om, hvordan dit eget sprog fungerer, fordi de to sprog ligner hinanden så meget, at du kan spejle dem i hinanden, pointerer hun:

- Pludselig giver det meget mere mening for mig at undervise mine elever i nabosprog – både fordi det er en nøgle til at blive bedre til at forstå, hvordan det svenske sprog er konstrueret, og fordi det giver dem mulighed for at bo, læse og arbejde i hele Norden. Engelsk spiller jo generelt en stor rolle, når man kommunikerer med folk fra andre lande, og de nordiske lande er lidt bortgemte i mange unges i Nordens bevidsthed – det er så trendy at være global. Men alle de kulturelle skatte, som findes i vores nabolande, og som giver dig større forståelse for dit eget land, dem lærer du ikke at kende ved at rejse jorden rundt eller bo på en strand i Østen tre måneder.

Norden i en nøddeskal

Mia er en af de 200 nordiske lærerstuderende, der hvert år får mulighed for at komme på Perlekursus og lære et af de skandinaviske landes sprog og kultur bedre at kende.

Kurserne er støttet af Nordisk Ministerråd, da formålet med dem er at styrke de

studerendes nabolandskendskab og deres kompetencer til at undervise børn og unge over hele Norden i de skandinaviske sprog, forklarer Bodil Aurstad, som er seniorrådgiver i Ministerrådet for uddannelse og Forskning:

- ”Hvorfor har vi ikke lært det her før?” – det udsagn hører vi gang på gang, når lærerstuderende har været på kursus i nabosprog og -kultur. Samtidig ved vi, at mange lærere føler, at de mangler kundskaber og metoder til at gøre nabosprogsundervisningen relevant for eleverne, som en naturlig del af fagene dansk, norsk og svensk. Derfor er perlekursene en af flere prioriterede sprogindsatser i Nordisk Ministerråd. Vigtigt er det også, at kurserne har fokus på at vise, hvordan man griber nabosprogsdidaktikken an, fremfor blot at fortælle om det, understreger Bodil Aurstad: - Målet er at vise, hvad de små forskelle består i, og hvor store lighederne er. Og hvordan dette kan formidles, og hvor vigtigt det er at mødes på tværs af grænser - sproglige, såvel som nationale: Håber er, at næste generation dermed vil kunne nikke genkendende, når de får serveret Norden i en nøddeskal.”

De Nordiske Perler står bag

Perlekurserne varer 5 dage og foregår på de nordiske kulturcentre, som er med i netværket De Nordiske Perler:

Baggrund

I 1978 begyndte Fonden for Norsk-Dansk Samarbejde at tilbyde nabolandskundskabskurser for danske og norske lærerstuderende på fondens to ejendomme, Lysebu i Norge og Schæffergården i Danmark.

Siden fulgte de øvrige kulturcentre med tilsvarende egenfinansierede, bilaterale kurser i nabolandskundskab for nordiske læreruddannelser: For norske og svenske studerende på Voksenåsen, og for svenske og finske på Hanaholmen. Der fandtes ikke kursustilbud i nabolandskundskab til lærerstuderende uden for disse bilaterale akser. Nordisk Ministerråd bevilgede derfor penge til, at nordiske lærerstuderende udenfor denne kreds også bliver tilbudt kurser. Disse kurser kaldes Perlekurser. På den måde sikres også et tilbud om kurser i dansk for svenske lærerstuderende, i svensk for danske lærerstuderende og i skandinavisk for islandske og finske lærerstuderende.

Hanaholmen i Finland, Voksenåsen i Norge, Schæffergården i Danmark samt på folkehøjskolen Biskops Arnö i Sverige. Samtidig finansierer Fondet Dansk-Norsk Samarbejde selv kurser for yderligere 500 lærerstuderende på Lysebu i Norge og Schæffergården i Danmark, ligesom Kulturfonden for Sverige og Finland samt netværket Svenska nu finansierer kurser for 150 lærerstuderende om året, mens Voksenåsen finansierer 50 kursuspladser om året.

I alt 900 nordiske lærerstuderende deltager dermed hvert år i kurser i nabolandskundskab på kulturcentre.

Internordisk praktik, så det batter

- Perlekurserne er altid en energiindsprøjtning både til mig og mine studerende, der giver luft under vingerne, inspiration og energi, siger docent Michael Dal fra Islands Universitet, der for 25. år i træk er på kursus med sine studerende:

- Kurset er fantastisk, fordi vi kommer tæt på dansk sprog, kultur og samfund gennem de dygtige forelæseseres input, og fordi vi kommunikerer med de studerende fra resten af Norden,

som også deltager:

- Det er internordisk i praktik, så det batter. Og en del af mine gamle studerende har stadig faglig kontakt til nordiske kolleger, som de mødte på Perlekursus for mange år siden. Efter kurset vælger mange også at komme i praktik på en dansk skole: Det fine her er jo, at både nabosprogene og det nordiske samarbejde bliver så konkret, fordi man får mulighed for at møde hinanden og snakke sammen.

Derfor deltager mine kolleger og jeg altid på Perlekurserne med alle vores hold, siger Michael Dal.

- Motivationen er altid i top, fordi kursusforløbet er så interessant sat sammen, og rammerne er inspirerende, tilføjer lektor

Docent Michael Dal

Leif Erik Vold fra Høgskolen i Østfold i Norge, som også deltog med det første hold studerende først i 1990'erne:

- Efter kurserne er de studerende langt mere positivt indstillede overfor at læse både svensk og dansk. Og for vi undervisere er det også fagligt inspirerende at blive opdateret på den nyeste nabosprogs-litteratur.

Lektor Leif Erik Vold

Meget høj tilfredshed i evalueringen

Netop at bidrage til at uddanne motiverede og kompetente lærere med et godt kendskab til Norden og de skandinaviske sprog, er det overordnede formål med Perlekurserne, og evalueringen af kurserne viser, at tilfredshedsraten generelt er meget høj, både blandt de studerende og deres undervisere:

- Jeg har nu i tre år taget mine førsteårsstuderende med på Perlekurserne, og mønsteret er tydeligt, understreger Maia Andreasson, som er lektor i nordiske sprog på Göteborgs universitet:

- Før vi tager herved, taler mange af vores

studerende om at skifte fra dansk til engelsk, men efter kurset har de fået et helt andet mod på dansk. Som mange siger i vores evalueringer: "NU forstår jeg endelig dansk, og NU ved jeg, at jeg skal undervise i dansk!"

Samtidig giver kurserne de studerende en større forståelse for det særligt vigtige ved at kunne kommunikere på sit modersmål, forklarer Maia Andreasson:

- Fordi de opdager, at de jo kan udtrykke sig langt mere præcist og nuanceret, når de kommunikerer på deres modersmål, fremfor at slå over i engelsk. Vi tror, vi er så gode til engelsk, men i praksis er der meget, vi ikke kan udtrykke på engelsk: Forstår vi nabosprog, har vi derfor rigtig god mulighed for at blive et stort og stærkt nordisk sprogsamfund. Derfor er det afgørende, at de, der skal lære børn og unge nabosprog, får en forståelse af, hvorfor det er så vigtig en kompetence at mestre.

En aha-oplevelse over frokosten

Ikke kun i undervisningen på Perlekursus, men også snakken over frokosten giver mange lærerstuderende en aha-oplevelse, når de opdager, hvor nært beslægtede de skandinaviske sprog reelt

Lektor Maia Andreasson

er, og hvor nemt det egentlig er at forstå nabosprog, mens man sidder til bords med studerende fra resten af Norden og spontant får prøvet

kræfter med at kommunikere på kryds og tværs af de øvrige nordiske landegrænser.
- Jeg har lige siddet og snakket om de nordiske sprog med norske og svenske studerende, mens vi spiste frokost, uden at vi behøvede

Hrefna Marin Sigurðardóttir

at tale engelsk, forklarer Hrefna Marin Sigurðardóttir, som er 3. årsstuderende på Islands Universitet:

- Jeg er utrolig taknemmelig for de input, jeg får her på kurset: Udover at jeg bliver meget bedre til at tale dansk, fordi jeg dagen lang lytter på danskere, der taler dansk, fremfor på de andre islandske studerende derhjemme, der forsøger at tale dansk, så får jeg også her et netværk af kollegaer fra hele Norden, som jeg kan nå via Skype og arbejde sammen med, når jeg bliver uddannet og gerne vil udveksle ideer til, hvordan vi kan gøre vores undervisning spændende og vedrørende. For der er jo

nogle islændinge, der ikke synes, det er nødvendigt at lære nabosprog – ”hvorfors ikke bare tale engelsk eller lære kinesisk, russisk eller spansk?”, spørger de. Men islandsk har jo svenske, norske og danske rødder, og ordbygningen har mange flere fælles træk end andre fremmedsprog.

En enorm formidlingseffekt

Rent praktisk gennemfører de fire kulturcentre perlekurserne i dialog med de nordiske læreruddannelser. Undervisning i nabosprog indgår på forskellig vis i læseplaner og curriculum i folkeskoler, gymnasier og læreruddannelser i alle nordiske lande, men i praksis er det lærerne, der skal realisere planerne, og på en del skoler er nabosprogsundervisningen reduceret til, at eleverne i løbet af skoletiden læser enkelte tekster på nabosprog. Derfor spiller Perlekurserne en vigtig rolle i forhold til at sikre, at kommende lærere over hele Norden får mulighed for at komme i nærkontakt med sproget og opleve, hvordan det folder sig ud, oplevet landets kultur og komme i kontakt med dets faglige miljøer – i og med at lærerne står i starten af deres karriere, får kurserne ofte en enormt stor effekt, da den motivation og det engagement, der vækkes på kurset, bliver drivkraften i hans/hendes undervisning i nabosprog mange år frem i tiden.

- Det er helt fantastisk at være med: Jeg tror aldrig før, jeg har lært så meget på så

kort tid - det er noget af det bedste og mest interessante, jeg indtil nu har oplevet på mit studie, understreger 3.årsstuderende Siran Vika, fra Vestlandets læreruddannelse i Norge.

- Jeg kan klart anbefale alle lærerstuderende at sige ja tak til kurset, tilføjer

1.årsstuderende Mats Melleby fra Högskolen i Østfold i Norge:

- Du får så mange spændende faglige input her, som du ikke får i den sædvanlige undervisning derhjemme – hver dag har vi fået tips, tricks og strategier, som vi kan tage med os videre og bruge til at udvikle vores

Mats Melleby

nabosprogsdidaktikker på de skoler, vi kommer ud at undervise på om nogle år. Forleden lavede vi f.eks. en øvelse, hvor vi skulle lytte til en dansk raptekst, og da vi hørte den 2.-3. gang begyndte vi pludselig at forstå mere og mere – det var meget overraskende at opdage, hvor nemt det faktisk var, når man lige vænnede sig til det. Så jeg har besluttet, at jeg også vil arbejde aktivt på at blive bedre til nabosprog, når jeg kommer hjem til Norge.

Sammen om at løse udfordringerne

Nordisk Sprogkoordination skal støtte op om De Nordiske Perlekurser og deres arbejde med at skabe samarbejde og synergier.

Sprogkoordinationen formidler Nordisk Ministerråds aktuelle politiske prioriteringer, så Perlekurserne og de øvrige aktører integrerer ligestilling, inddragelse af børn og unges perspektiv samt holdbar udvikling i deres virke.

Nordisk Sprogkoordination og De Nordiske Perler drøfter pt. – ud fra et holdbarhedsperspektiv – muligheden for at udvikle og udbrede strategier, så de lærerstuderende også senere hen, når de er færdiguddannede, først tilbydes et brush up-kursus i nabosprog, og dernæst får mulighed for at fortsætte med et, sprogpilotkursus og deltage i de årlige netværkskonferencer for de nordiske sproglærere.

Der er også behov for en mere systematisk kontakt med læreruddannelserne:

Mange grundskoler nedprioriterer nabosprogsundervisningen, hvorfor læreruddannelsernes ledelser i Danmark og Norge for nylig har besluttet, at alle lærerstuderende skal tilbydes mulighed for at deltage i studierejser/ophold i de øvrige nordiske lande – en model det vil være oplagt at arbejde for at implementere i de øvrige nordiske lande.

Andre aktuelle udfordringer er strategier til - At sikre en fortsat strøm af deltagere til Perlekurserne – hvordan motiverer man

undervisere fra alle læreruddannelser til at lægge de mange frivillige timer, som organisering af studierejser kræver? Det vil gøre Perlekurserne mindre sårbare, når engagerede undervisere går på pension.

- Geografisk spredning, der kan skabe større mangfoldighed blandt deltagerne ved hjælp af positiv særbehandling af deltagere fra visse områder, dvs. så dyre rejsemuligheder ikke skaber ulige muligheder.
- Markedsføringsmaterialer og henvendelsesformer, der styrker den kønsmæssige repræsentation, samt nye kursustiltag, der kan tiltrække nye typer deltagere.

FAKTA

900 lærerstuderende fra hele Norden deltager hvert år i nabosprogskurser i Sverige, Finland, Danmark og Norge. Kurserne arrangeres af netværket De Nordiske Perler, Fondet for Dansk-Norsk Samarbejde (Lysebu og Schæffergården) og kulturcentre Biskops Arnö, Hanaholmen og Voksenåsen. På kurserne introduceres de studerende til sprog, kultur og samfund i de lande, de besøger.

De lærerstuderende spiller en helt central rolle i udbredelsen af kendskab til nabosprog i Norden. Målet er derfor at kvalificere deres kompetencer i at undervise i nabosprog, og at styrke deres motivation for at integrere nabosprog i deres undervisning, sådan som læseplanerne i de nordiske skoler opfordrer til.

På denne måde bidrager kurserne til at øge kvaliteten og bredden af den undervisningen i nabosprog, som børn og unge i grundskoler over hele Norden modtager. Netværket De Nordiske Perlekurser er en del af Nordisk Ministerråds Program for Sprogkurser og støttes økonomisk af Nordisk Ministerråd – i 2016 med 1.166.546 kr.

Netværket består af fire kulturcentre:

- Hanaholmen i Finland, perlekurser i svensk og finsk
- Voksenåsen i Norge, perlekurser i svensk og norsk
- Biskops Arnö i Sverige, perlekurser i svensk
- Schæffergården i Danmark, perlekurser i dansk

Nordisk Sprogkoordinations opgave er at sikre samarbejde og synergi i netværkets arbejde med at facilitere Perlekurserne, og at virke som sparrings- og dialogpartner i netværkets arbejde med at integrere Nordisk Ministerråds politiske prioriteringer i deres virke omkring Perlekurserne.

Nordisk Ministerråds Program for sprogkurser består af:

- De Nordiske Perler
- Nordkurs, hvor universitetsstuderende får kompetencegivende sprogkurser.
- Nordspråk, et netværk og efteruddannelses tilbud til grundskole- og gymnasielærere
- Samt
- Sprogpiloterne, som hvert år efteruddanner sproglærere i nabosprog og afholder konferencer om udvikling af nabosprogsundervisning.